

Bírósági tárgyalás

Készítette: Sándor Miklós

Alapadatok:

Helyszín: Iskola tornaterme

Időpont: 2015. 05. 18. 13:15 (6. óra)

Eljárás tárgya: Emberiesség ellen elkövetett bűncselekmény miatti büntetőeljárás lefolytatása a globális világgazdaság, mint vádlott ellen a **2012. évi C. tv. a Büntető Törvénykönyvről** [továbbiakban Btk.] és az **1998. évi XIX. tv. a büntetőeljárásról** szóló törvények alapján.

Időtartam: 2 tanóra (egy földrajz és egy osztályfőnöki óra)

Évfolyam: 10. osztály

Az eljárás résztvevői:

VÁDLOTT:

Neve: Globális világgazdaság

Kora: Pontosán nem ismert, hozzávetőlegesen 50 év

Nemzetisége: Többes állampolgár, jelen eljárás lefolytatása alatt magyar állampolgárnak tekintendő

Képviselője: Az osztály **egy** tagja, önkéntes alapon való jelentkezéssel.

VÁDEMELO (ÜGYÉSZSÉG):

Képviselői: Az osztály **két** tagja önkéntes alapon való jelentkezéssel.

VÉDELEM:

Képviselői: **Két** tanuló az osztályból, egyet a vádlott, egyet pedig a nyomozóhatóság jelöl ki.

JEGYZŐKÖNYVVEZETŐ:

Egy tanuló, akit a fenti képviselők kijelölése után az osztály választ.

BÍRÓ:

Egy tanuló, akit legelsőnek választ az osztály.

TANÚK (a tanúkat az ügyvédek és az ügyészek választják ki, és személyüket ismertették a másik féllel egy héttel a tárgyalás kezdete előtt):

Az ügyészek tanúi:

- **Egy** tanú a nyomozóhatóság részéről.
- **Egy** tanú, aki elvesztette a munkahelyét, majd a lakását a gazdasági világválság következtében.

- **Egy** folyó, amelynek a vízminősége folyamatosan romlik az országhatár túloldalán működő vegyi üzemek tevékenysége miatt.

A védelem tanúi:

- **Egy** szállítmányozási vállalkozó, akinek a cége gyorsuló ütemben növekszik és már Európa 15 országába, valamint a Közel-Keletre is szállít árut.
- **Egy** iráni orvos, aki két éve vándorolt a családjával Magyarországra és négy hónapja kardiológusként dolgozik, felesége pedig perzsa nyelvet tanít magántanárként.
- **Egy** befektetési tanácsadó, aki ügyfeleinek 7%-os profitot ígér, ha az afrikai rézbányákba fektetik a pénzüket.

TEREMŐR:

- Önkéntes jelentkezés alapján

A drámaóra részletes leírása:

Korunk egyik legmegosztóbb gazdasági-társadalmi folyamatát választottam ki, melyről mindenkinek vannak tapasztalatai, ismeretei, melyeket az iskolán kívül szerzett. A tárgyalás egy magyar bíróság előtt folyik majd, melyet a diákok hoznak létre és a *büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. tc.* alapján zajlik majd le. Ezért – bár praktikusabb lenne, abból a szempontból, hogy többen jutnának szerephez – hiányzik hollywoodi filmekből jól ismert esküdtszék. Mégis úgy gondolom, hogy a diákok inkább nyerjenek betekintést a magyar büntetőeljárás folyamatába, mert – remélhetőleg – életük során nem lesznek aktív szereplői ilyenek.

Maga a tárgyalásos drámaóra – melyre két egymást követő tanórát tervezek – gondos előkészítést igényel és már hetekkel korábban el kell kezdődnie az előkészületeknek.

a; Az eljárás előkészítő szakasza:

Ideálisnak tartom legalább három héttel a tárgyalás napja előtt elkezdni a tervezést. Először elmondom a diákoknak, hogy miről lesz szó és megkérem őket, hogy gondolkozzanak a szerepeken, hogy a jövő héten ki tudjuk jelölni a résztvevők személyét. Tisztázom a vád alapját, mely a Btk. 143.§ (1) b) pontja szerint **emberiesség elleni bűncselekmény**. Az említett jogszabály ugyanis úgy szól, hogy *„(1)Aki a lakosság elleni átfogó vagy módszeres támadás részeként b) a lakosságot vagy annak egy részét olyan életfeltételek közé kényszeríti, amelyek azt vagy annak tagjait pusztulással fenyegetik, (...) büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő”* A vád súlyossága miatt nagyon fontos az

alapos előkészület. A tanár feladata, hogy egy kivonatot juttasson el arról, hogyan zajlik egy büntetőeljárás Magyarországon. Én ezt, a terjedelmi okok miatt – ha van rá lehetőség – elektronikus formában tenném meg. Akár úgy, hogy egy általam készített leírást küldök el, akár internetes hivatkozásokat osztok meg. Ugyanitt tisztáznám az időkeretet, mivel nekünk nincs lehetőségünk elnapolni a tárgyalást és fontos, hogy ezek szerint tudjanak előre tervezni. Miután a bíró ismertette a vádat, mindkét fél 3-3 tanút szólíthat meg és a tanúk kihallgatására legfeljebb fejenként 5 perc áll rendelkezésre. A vádlottnak 3 perce van kifejténi az álláspontját, majd válaszolnia kell a bíró, az ügyészek és a védelem 1-1 kérdésére. Az ügyvédi és ügyészi bevezetőre összesen 2-2 perc, befejezésként a vádbeszédre és a védőbeszédre pedig 4-4 perc áll rendelkezésükre. A tanúk kihallgatása után a vádlott az utolsó szó jogán 5 percen belül elmondhatja a beszédét. Ez összesen kb. 50-55 perc. Ez a maximális idő, amit a kihallgatásokkal és a perbeszéddel lehet tölteni. Ha ehhez hozzávesszük még a bíró nyitóbeszédét és a tanúk szólítása között eltelt időt, akkor kb. 60 perccel számolhatunk. Ezek után a bíró elvonul ítélelhozatalra – a jegyzőkönyvvezetővel együtt –, amelyre legfeljebb 8 perce van, amíg a tárgyalás szünetel.

A következő órán kiválasztjuk a főbb szerepeket. A bíró, vádlott, ügyész, ügyvéd és a nyomozók kiválasztásának már a tárgyalást két héttel megelőző órán meg kell történnie. Ez azért fontos, hogy mind a vádlott és az ügyvédjei, mind pedig az ügyészek és a nyomozók (Magyarországon az Ügyészség felügyeli a nyomozóhatóság munkáját és tulajdonképpen ő is nyomoz, ellentétben az angolszász jogrendszerrel) is fel tudjanak készülni és elő tudják állítani a tanúikat. Ez a földrajzórától függetlenül a hét folyamán folyamatosan zajlik, ők választják ki a tanúikat, konzultálva a tanárral.¹ Miután a felek a tanúikat kiválasztották, fontos, hogy személyüket és adataikat, illetve azt, hogy milyen formában érintettek az ügyben, közöljék a másik féllel, illetve a bíróval. Utóbbival azt is, hogy milyen sorrendben kívánják őket szólítani. Ezt egy héttel a tárgyalás előtt kell megtenni. Ugyanekkor kell az ügyészeknek összeállítani a vádiratot, amelyet szintén meg kell küldeni a bírónak, aki a *büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. tc. 263. §. (1)* szerint azt továbbítja a vádlottnak. A vádiratban bizonyítani kell a jogszabályban leírt bűncselekmény elkövetését, amelyhez igénybe kell venni a tanúvallomásokot, szakvéleményeket (szakirodalom) is. Ugyanezeket használja majd a védelem is.

A bírónak rögtön a kiválasztása után el kell döntenie – konzultálva a tanárral –, hogy a tárgyalás nyilvános, vagy zárt legyen. Ha nyilvános, akkor a szerepet nem kapó diákoknak kell meghirdetni a bíró megbízása alapján, aki eldönti, hogy minek kell szerepelnie a „reklámban”.

¹ Én a fenti szerepfelsorolásnál a tanúk személyénél egy általam kitalált karaktert adtam meg, ez természetesen lehet más is

A hirdetés történhet faliújságon, iskolaújságban, vagy akár készíthetnek a diákok egy „promóciós videót” is. Mindkét esetben legalább egy héttel a tárgyalás előtt el kell készülni az anyaggal és közzé kell tenni.

Egy héttel a tárgyalás előtt az osztály megválasztja a jegyzőkönyvvezetőt és a teremőrt is. Itt muszáj felhívni a diákok figyelmét – akár a bíró, akár a tanár teszi ezt meg – hogy mindenképpen olyan személyt válasszanak jegyzőnek, akinek az írása olvasható, jó a helyesírása, ugyanis ő lesz az, aki a tárgyalás során történeteket és az elhangzottakat lejegyzi, amit a bíró akármikor a tárgyalás folyamán igénybe vehet és az ítélelhozatalnál is felhasználja majd. Megbeszélhetik azt is, hogy két jegyzőkönyvvezetőt választanak és a feladatokat megosztják. A teremőrnek mindössze a bíró be – és kivonulásánál lesz szerepe.

Az utolsó héten lehetőséget kell biztosítani a szereplőknek, hogy a tanárral még egyszer átbeszéljék a teendőket és esetleges kérdéseiket. Ehhez én egy közös e-mail címet, vagy egy edu.2.0.org e-learning felületet hoznék létre, ahol a diákok feltehetik kérdéseiket és én a nap bármely időszakában tudok rá válaszolni.

A szerepekből kimaradt diákoknak a tárgyalás során a megfigyelés lesz a fő feladatuk. A következő órára egy összefoglalót, újságcikket, filmhíradót, plakátot vagy egyéb beszámolót készíthetnek, ezért megengedett nekik a fényképezés és a rajzolás. A „külsős” személyek (akik nem tagjai az osztálynak) – ha nyílt tárgyalást tűzött ki a bíró – is megfigyelik az eseményeket és jelenlétükkel élethű hangulatot adnak a pernek.

Végül a tárgyalást megelőző földrajzórán jelzem a diákoknak, hogy azok, akik nem főszereplők, még a szünetben menjenek a tornaterembe és segítsenek berendezni a termet.

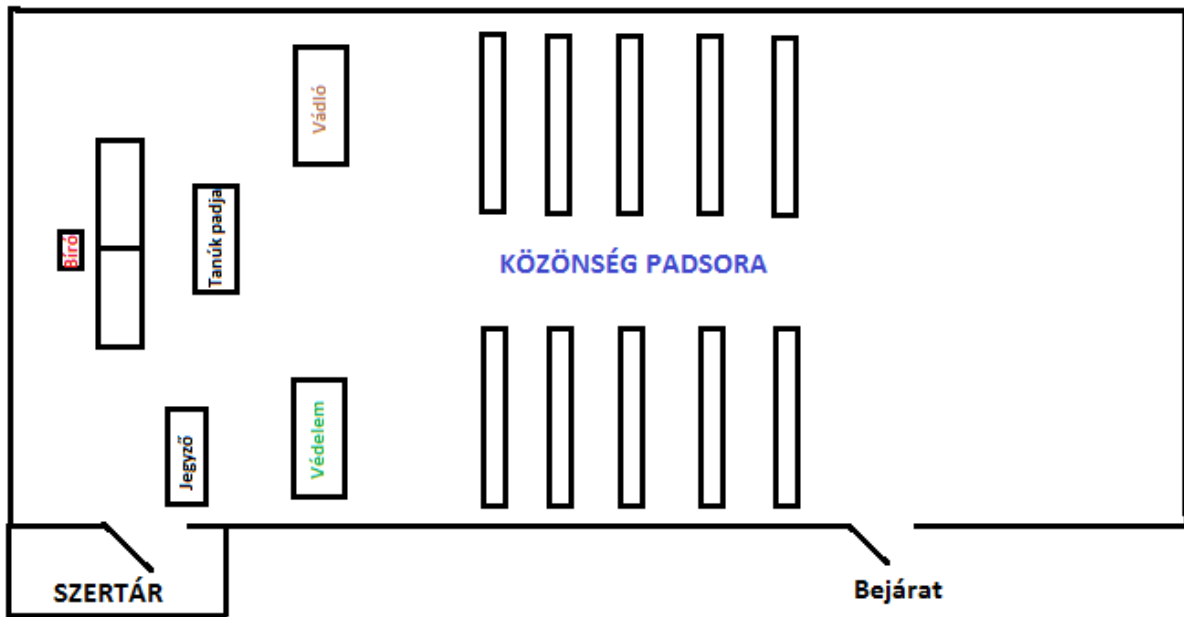
b; Az eljárás tárgyalási szakasza:

Az eljárás ezen szakaszában nekem, mint tanárnak sokkal kevesebb dolgom van, mint az előkészítés során. Ha mindent jól végeztem és átbeszéltem a szereplőkkel, akkor én ugyanolyan megfigyelő maradok, mint a többi diák. Feltételezve, hogy a bíró jól végzi a dolgát, még a facilitátor szerepet sem kell betöltenem, mert ő figyelmeztet, moderál és levezeti a tárgyalást. Mégis amikor összegyűltek a diákok, akkor érdemes egy rövid beszédben elmondani, hogy miért gyűltünk össze, de per lényegéről nem szólhatok, mert azt a bíró mondja majd el, amikor megnyitja a tárgyalást.

Terem berendezése:

A termet úgy kell berendezni, hogy a tornaterem szertárhoz közeli végében – ide fog visszavonulni a bíró ítéletét meghozni – keresztbe tolt két padnál kialakítjuk a bíró asztalát, tőle

jobbra pedig a jegyzőkönyvvezető helyét kell felállítani. A bíró előtt balkézre a vádlók asztala, jobbra pedig a vádlott és az ügyvédeié.

Alaprajz a terem berendezéséhez

Közöttük helyezkedjen el a tanúk padja. Mögöttük a közönség számára keresztirányba padokat kell elhelyezni. A teremőrnek a feladata, hogy egy nemzeti színű zászlót hozzon és azt a bíró mögé jól látható helyre rögzítse. Így a lehetőségekhez képest a legélethűbb díszletet rendeztük be és minden készen áll a perhez.

A tárgyalás:

1. Ha a közönség, valamint a védelem és a vád képviselői is elfoglalták a helyüket, akkor a **bíró, majd utána a jegyző bevonul** a szertárból a terembe. A teremőrnek előtte figyelmeztetnie kell a közönséget, hogy álljanak fel, megtisztelve a Bíróságot.
2. A bíró egy rövid beszédben elmondja, hogy miért gyűltek össze, egyeztetni a vádlott adatait, majd **ismerteti a vádiratban szereplő vádat**, mely a Büntetőtörvénykönyv 143. §-a alapján emberiesség elleni bűncselekmény.
3. Először az ügyészek kapnak szót, akik 2 percet kapnak arra, hogy **megalapozzák a vádat**, majd szólítják a tanúikat.
4. Minden tanúnak először **azonosítania** kell magát. Ez úgy zajlik, hogy válaszol a bíró **kérdéseire** (neve, születésének dátuma, lakóhelye, foglalkozása)². Ezután mind a bíró, az ügyészek és a védő feltehet neki egy kérdést, amire válaszolhat. A védelem és a bíró

² A rendes bírósági tárgyalásokon rákérdeznek az anyja nevére, arra, hogy milyen módon érintett az ügyben, honnan ismeri a vádlottat, milyen kapcsolatban van vele, de ezekkel nem húznám az időt, illetve nem is tartom esetünkben fontosnak.

(és később hasonló módon az ügyészek) feladata, hogy a tanúk közötti ellentmondásra rámutasson.

5. A védelem is lehetőséget kap 2 percben, hogy **körvonalazza álláspontját**.
6. A **vádlott elmondhatja beszédét** legfeljebb 3 percben, majd ha akar, válaszolhat a bíró, az ügyész és az ügyvéd 1-1 kérdésére. Az is előfordulhat, hogy az utóbbi kettő nem is akar feltenni kérdést.
7. A **vádlott tanúinak a kihallgatása**. A 4. ponthoz hasonlóan itt is a rövid azonosítással kell kezdeni, majd mindenki feltehet egy kérdést.
8. Sor kerül a **vádbeszédre és a védőbeszédre** is 4-4 percben.
9. A vádlott az **utolsó szó jogán** megvédheti magát.
10. A bíróság lezárja a tárgyalást, és **elvonul ítélethozatalra** a jegyzővel. A teremőrnek itt is figyelmeztetnie kell mindenkit a tiszteletadásra.
11. Az **ítélet**. A bíró közli ítéletét és részletesen megindokolja, hogy mi alapján mentette fel, vagy találta bűnösnek a terheltet. Esetünkben az ítélet jogerős. Az ítéletből majd határozatot kell szerkesztenie, amelyet lehetőleg elektronikus formában el kell küldenie a tanárnak. Ezt majd én az e-learning felületen, vagy közös e-mail címen megosztom a többiekkel.
12. A bíróság elvonul, majd a tanár megköszöni a részvételt a szereplőknek és a közönségnek is.

Értékelés:

Mivel drámaóráról van szó, ezért a szummatív értékelés háttérbe szorul, bár teljesen nem zárnám ki a lehetőségek közül. Mégis elsősorban a szóbeli megerősítésre és a társak értékelésére helyezném a hangsúlyt. Elsőnek megkérdezném – ha mindent jól csináltunk, akkor erre majdnem 20 percünk maradt – az osztály azon tagjait, akik nem szerepeltek, hogy hogyan értékelik, mi a véleményük az előadott tárgyalásról. Itt kerülni kell a sértő, bántó szavakat és az esetleges negatív elemek mellett, ki kell emelni azt is, ami pozitív volt. Úgy gondolom nagyon sok múlik azon, hogy az elmúlt két évben (10. osztályról van szó), hányszor és hogyan került elő óráikon az ön és társértékelés, tehát végső soron az iskolai oktatás hangulata, profilja meghatározó.

A diákok véleménye után én is értékelném a munkát. Először a felkészülés során tanúsított szorgalmat és munkát emelném ki, majd rátérnék a tárgyalásra és arra, hogy ez a felkészülés mennyiben járult hozzá a sikeres megvalósításhoz. Fontos kiemelni – bárhogyan is hajtották végre – hogy amit láttunk, az hasznos volt és a többiek tanultak belőle, a szereplők

pedig értékes tapasztalatokat szereztek. Elvégre, ha valami nagyon rosszul sikerült, akkor az az én hibám is, mert az előkészületek során az volt a feladat, hogy felkészítsem őket a tanácsaimmal. Persze szólni kell az apróbb hibákról is, de ezek inkább hiányosságok legyenek, olyan dolgok, amelyektől több lehetett volna az „előadás”. Szerintem az olyan megjegyzéseket mint, hogy „...*másképp kellett volna csinálni*” kerülni kell, mert ez a feladat pont a kreativitásukról és alkotói szabadságukról **is** szólt a szakmai munka mellett.

A konkrét jegyekben megmutatózó értékelést viszont nem vetném el teljesen, de itt csak lehetőségként említem. Ha osztályoznák, akkor a legfontosabb világossá tenni, hogy nem az előadást, hanem az azt megelőző és azutáni munkát értékelem. Viszont nem lenne korrekt szerintem, ha ebből a lehetőségből a többieket kizárnám, ezért a végén egy választható feladatot ajánlanék mindenkinek, ami a következőkből állna. A tárgyaláson keletkezett dokumentumokból (és ebbe a bíró későbbi határozata is beletartozik) mindenki csinálhatna egy újságcikket, egy 1,5-2 perces híradós tudósítást, egy blogbejegyzést, vagy eljátszva a gondolattal, hogy az ítélet nem jogerős, egy fellebbezést is lehetne írni. Ezek viszont azért lehetnek problémásak, mert nem mindegyik érinti – vagy csak részben – a földrajz szakterületét. Például a fellebbezés már inkább az állampolgári ismeretekhez tartozik, ami viszont a történelemóra része. De a szummatív értékelésre mégis ezt a lehetőséget találom a legmegfelelőbbnek. Ebben az esetben nyilvánvaló, hogy csak 5-öst ajánlatos adni, vagy semmit sem, de én egy harmadik lehetőséget választanék. Ha a munkáról úgy gondolom, hogy nem ér annyit, hogy egy szinten legyen a szereplők munkájával, akkor elmondanám, hogy egy később – teljesen más témában – készített beszámolóval kiegészítve jár majd az 5-ös.

A harmadik értékelési módként – és az osztályozással szemben ezt jobbnak tartom – felmerülhet a tanári vagy osztályfőnöki dicséret. Ez azért jobb szerintem, mint egy jeggyel értékelni, mert jobban kifejezhető vele a témával kapcsolatban végzett munka értéke. Ily módon pedig a szülők is értesülnek róla, hogy a gyermekük milyen feladatban vett részt és milyen munkát végzett. Végző soron szerintem a diákok is elfogadják, hogy amit előadtak nem az 5-ösért ment, hanem örülnek, hogy kibontakoztathatták a kreativitásukat és szereplési vágyukat. Ezért én a szóbeli értékelés mellett ezt a módszert tartom szimpatikusnak.

Összességében szerintem a legfontosabb tudatosítani a diákokkal, hogy amit csináltak az a tanítási/tanulási folyamatba ugyanúgy illeszkedik, mint a hagyományos tanóra. Ezúttal is tanultak és tanították egymást, ezért, hogy ezt a későbbiekben hangsúlyozzuk érdemes többször utalni a történetekre, amikor például a globalizációról beszélünk majd. Ezért szerintem a legjobb értékelés is az, ha a diákok a későbbiekben felidéznek a tapasztalataikat és azt beépítik a globalizációról meglévő ismereteik mellé.

Készítette: Sándor Miklós

Budapest, 2015. 03. 15.